

Justiitsministri ettekanne kohtunike täiskogul Tartus

Kohtu- ja õigussüsteemi arengust

14. veebruar 2014

Austatud Riigikohtu esimees, head kohtunikud ja täiskogu külalised!

Mul on au täiskogu ees seista teist korda. Tuleb tunnistada, et on olnud huvitav aasta. Kohtusüsteem on saanud uue Riigikohtu esimehe ja riigikohtu liikme, samuti uue kohtunike ühingu esimehe. Aga saatsite ühe oma kolleegi ka Eestist Euroopasse. Tööd alustasid kohtujuristid, sai menetletud või on menetlemisel kohtuid puudutavad seaduseelnõud. Riigikohus tegi hulga märkimisväärseid otsuseid, mis pakuvad veel pikalt kõneainet mitte ainult juristidele vaid kindlasti ka poliitikutele. Nii võiks seda eelmist aastat iseloomustavat loetelu veelgi jätkata.

Mõeldes aga tänasele kõnele, olin üsna kimbatuses teemade valimisel. Muuhulgas tabasin end juba klišeeks kulunud küsimuselt – kas enne halvad või head uudised. Kuna häid uudiseid on määramatult rohkem, alustan halvemast. Mõned nädalad tagasi potsatas minu postkasti kiri, mis tegi meelega päris kurvaks. Jättes kõrvale kohtu ja konkreetse asja, pean siiski vajalikuks ühe lõigu kirjast teile ette lugeda:

„Kokkuvõtte asjaoludest - Kohus lükkas kokku otsuse avalikult teatavaks tegemist edasi 21 korda. Kokku lükkus kohtuotsuse tegemine edasi 295 päeva. Edasilükkamise teade saadeti kuuel korral hiljem lubatud otsuse tegemise kuupäevast, valdavalt saadeti teade samal päeval, seejuures sageli vähem kui tund aega enne lubatud kohtuotsuse avalikustamise kellaaega.“

Lugupeetud kohtunikud. Eeltoodu ei ole soov võtta ja teha ühe näite pinnalt kaugeleulatuvaid järeldusi. Kaugel sellest. Eeltoodu on soov juhtida tähelepanu asjaolule, et eelkõige on iga süsteem ise see, kes enda maine kujundamisele kaasa saab aidata ja ega vanarahvas rumal olnud, kui ütles, et üks tilk tõrva rikub meepoti ära.

Aga nüüd edasi vaid positiivselt!

Tihti öeldakse, et küll teeks kui raha oleks. Seetõttu lubagegi mul alustada lühidalt rahast, täpsemalt eelarvest. On märkimisväärne, et kui riigieelarve kogumahu kasv jäi 2014. aastal alla 5 protsendi, siis tänavune kohtute eelarve kasvas ligi 14%, sealhulgas personalikulu 15,6%. Eelarvet on suurendanud peamiselt kohtunike palgatõusuraha ja ministriumini valitsemisala vahendite arvel täiendavalt eraldatud 1,1 miljonit eurot õigusemõistmise tõhustamise teise etapi elluviimiseks.

Tean, et eelkõige kohtunikonna hulgas on erinevaid arvamusi seoses nn kohtujuristide kavaga, ent lubage mul Harju maakohtu kogemusele tuginedes kinnitada, et ettevõtetu on senini olnud edukas ja olen rahul, et saame Tartu kohtutega sel aastal sarnaselt jätkata.

Täna kogu Harju maakohtu tõhusama õigusemõistmise projektimeeskonda eesotsas Helve Särgavaga. Tänu teile sai projekt hoo sisse ja tehtud on kõik vajalikud tegevused, muu hulgas on välja töötatud viis, kuidas tõhustada kohtudokumentide kättetoimetamist. Aitäh ka kõigile Harju maakohtu kohtunikele, kes on igapäevatoos tulnud muutustega kaasa, juhendanud kohtujuriste ja istungisekretäre ning mõistnud õigust töökorraldusest tingitud pausideta.

Mõistan ning möönan, et kiirus ja kvaliteet ei pruugi alati olla koos käivad mõisted. Kui jätta subjektiivsed tunded kõrvale ja vaadata tuima menetlusaja statistikat, siis on Harju maakohtus tsiviilasjade keskmine menetlusaeg lühenenud 201-lt päevalt 160 päevale, menetluskulude kindlaksmääramise asjades on langus olnud aga lausa 324-lt 138-le päevale, kriminaalasjade üldmenetluse näitaja oli varem 216 ja on nüüd 178. Väärteomenetluses on keskmise menetlusaeg lühenenud hoolimata töökoormuse märgatavast kasvust 53 päevalt 48 päevani. Olen laias laastus nõus Riigikohtu esimehega, kes arutles kohtupidamise kvaliteedi ja tõhususe teemal. Riigikohtu esimees ütles muuhulgas – „Õige metoodika kohtusüsteemi tulemuslikkuse mõõtmiseks peab niisiis võimaldama arvestada lisaks menetlusajale ja menetletud asjade arvule ka asjas tehtud kohtulahendi sisulist kvaliteeti.“ Olen sellega 100% nõus. Ehk oluline on nii menetlusaeg, asjade arv kui kvaliteet. Sisulise kvaliteedi hindamisega on aga teatavasti alati kõige keerulisem. Eks eelkõige kohtusüsteem ise saab olla otsuste kvaliteedi hindamise kokkuleppijaks ja mul on väga hea meel, et tänane täiskogu sellele nii palju tähelepanu pöörab. Lisaks tänasele täiskogu arutelule on minu hinnangul mõistlik kõrgema astme kohtunikel teha regulaarselt ümarlaudu lahendite kvaliteedi teemadel ja anda madalamatele astmetele adekvaatset tagasisidet. Ministeeriumil täitevvõimu asutusena on lahendite sisulise kvaliteediküsimuses seda ju keeruline teha. Samas oleme valmis toetama neid üritusi, vajadusel ka korralduslikult.

Ka õigusemõistmise tõhustamise projekt on ju tehtud lisaraha andmisega eeldusel, et jõudlust saaks tõsta kvaliteeti ohverdamata. Hoopis teine oleks olukord siis, kui nõuaksime kiirust, aga raha kohtujuristide jaoks ei annaks - siis võiks põhjendatult ette heita, et jõudluse suurendamise eesmärgid on seatud nii, et selleks tuleb kvaliteet ohverdada.

Samuti on minu jaoks oluline, et iga muutuse juures peab olema valmisolek õppida ja kohanduda. Nii on uuendatud Harju maakohtu projekti eesmäärke. Näiteks ei oota me varem kavandatud kiirust uute tsiviilasjade lahendamisel, kuid samal ajal on kohus lubanud, et mis tahes menetluses lahendi saamine venib vaid vähestel juhtudel üle aasta – ja sedagi kohtust olenematutel asjaoludel – ning et kohus võtab teist korda arutamiseks saabunud asjad erilise tähelepanu alla.

Mul on hea meel, et projekti ellu viivate kohtute esimehed on ambitsioonikad ning et sel aastal veel kõrvale jäävad kohtud on suhtunud eelarvevalikutesse mõistvalt.

Järgnevalt aga **menetlusstatistika** üldistest trendidest. Aasta koondarvud on kättesaadavad kohtute välisveebis ja iga kohtu detailsemad andmed kohtute siseveebis. Samuti on kõikidele kohtunikele saadetud personaalstatistika.

2013. aastal peatus paari viimase aasta üldine langustrend ja kui kriminaalkohtumenetlus kõrvale jätta, siis saabus uusi kohtuasju rohkem kui tunamullu: tsiviilasju 6%, väärteomenetlusasju 27% ja haldusasju 4% rohkem. Kriminaalmenetlusasjades jätkub aastaid kestnud vähenemine ning uusi asju oli lausa 32% vähem kui näiteks 2010. aastal, võrreldes 2012. aastaga saabus maakohtutesse 5% vähem asju.

Maakohtutes sai esmase lahenduse 53 486 tsiviil-, kriminaal- või väärteomenetlusasja ning 2687 haldusasja. Aasta lõpuks jäi maakohtute menetlusse ligikaudu 11 400 kohtuasja, millest kolmel-neljal protsendil on mõistlik menetlusaeg möödunud. Nende hulgas on ka 278 kohtuasja, mis on kohtus oodanud juba vähemalt kolm aastat. Ma ei pea vajalikuks peatuda praegu mõistlikul menetlusajal. Loodetavasti aitab need objektiivsed või subjektiivsed põhjused, miks on mõni asi liiga kaua menetluses, paremini esile tuua tänavu rakendunud vanade lahendamata asjade aruandluskord. Menetlusaja juures tasub vaid meeles pidada, et iga menetlusosaline peab teadma ja tajuma, et tema kohtuasja arutades ollakse tema vastu lugupidav ja püsitakse arusaadavas ja hoomatavas ajaraamis.

2013. aastat iseloomustas suur töökoormuse kasv Tallinna ringkonnakohtus, eriti tsiviilkolleegiumis (ligi 27%). Siin on näha otseseid seoseid tõhusama õigusemõistmise reformiga, mistõttu saab prognoosida töökoormuse kasvu ka Tartu ringkonnakohtus. Mullu laekus ringkonnakohtutele 3232 apellatsioon- ja määruskaebust tsiviilasjades, 1245 haldusasjades, 2284 kriminaalmenetlusasjades ja 194 kaebust väärteomenetlusasjades – kokku 6955 kohtuasja. Aasta jooksul andsid ringkonnakohtunikud hinnangu 6806-le esimese astme lahendile, ootele jäi ligikaudu 1600 asja. Täpsemalt analüüsib aga aasta menetlusstatistikat teatavasti kohtute haldamise nõukoda mais.

Statistikateema lõpuks tõden, et mitte kõiki statistilises analüüsis ilmnunud probleeme ei saa lahendada kohtu sees tema enda ressursiga, ja mitte kõikide probleemidega ei saa oodata, kuni jõuab kätte nende korraline arutelu. Nii hakkasimegi juba aasta lõpul otsima lahendusi, kuidas kergendada Tallinna ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi töökoormust. Leidsime, et on põhjendatud suurendada Tallinna ringkonnakohtu kohtunike arvu ja et parim viis selleks on jaotada kohtute vahel ümber hetkel täitmata kohtunikukohti. Tänapäeval siinkohal eelkõige Viru Maakohtu esimeest Anne Palmistet mõistva suhtumise eest probleemi ja selle võimalikku lahendusse, mille kohaselt teen

märtsikuisel nõukoja istungil ettepaneku vakantse kohtunikukoha ümbertöstmiseks Viru maakohtust Tallinna ringkonnakohtusse.

Läinud aastal tunnustasin Kersti Kerstna-Vaksa juhitud **kohtute kvaliteedijuhtimise** tööühma. Mul on rõõm oma sõnu korrata: aasta jooksul on süsteem täienenud kohtuhalduse kvaliteedistandarditega ja valminud on kvaliteedijuhtimise kindlustamise kontseptsioon, mida KHN kindlasti põhjalikult arutab. Loodan, et tööühmal jätkub indu ka tänavu ja aasta pärast saan õnnitleda kohtusüsteemi selle ettevõtmise lõpetamise puhul.

Nii auväärse kogu ees seistes, ei saa mööda ka IT-arendustest. Ma isegi ei tea, kas KIS2 kohta saab öelda – kaua tehtud kaunikene, küll saab tänase teadmise pinnalt öelda, et lähikuudel rakendub uus süsteem kõikides kohtutes. Kindlasti oskavad enim tagasisidet igale huvilisele öelda hetkel Pärnu maakohtu ja Tallinna halduskohtu inimesed.

Tõsi, uut süsteemi pole rakendatud loodetud tempos, kuid see on olnud teadlik valik. Uut süsteemi kasutavate kohtute ring laieneb siis, kui praktikas kerkinud suuremad probleemid on lahendatud. Kindlasti tuleb veel mitme kuu jooksul välja väiksemaid vigu, kuid töid takistavate puudustega süsteemi me laiaulatuslikult ei rakenda. Samuti võimaldab järkjärguline rakendamine pakkuda uutele kasutajatele tõhusamat tuge ja korraldada mõistliku suurusega rühmades koolitust. Uus on algul harjumatu, kuid menetlusinfo on seal kindlasti täielikum ja paremini leitav ning uued funktsioonid väldivad asjatut ajakulu.

Veel IT-st. Samal ajal kui kohtud on terve aasta jõudnud kohaldada eelmise aasta algul jõustunud uut jälitustoimingute regulatsiooni, töötab ministeerium koos RIKiga välja jälitustoimingute infosüsteemi arendusi, et need saaks uue aasta algul tööle panna. Registris ei säilitata tulevikus ainult statistika kogumiseks vajalikke andmeid, vaid see hõlbustab ka jälitustoimingute taotluste ja lubade elektroonilist koostamist ja edastamist. Eesmärgiks ikka ja jälle lihtsustada jälitusasutuste, prokuratuuri ja kohtute tööd.

Järgmisel aasta ettekandes on kindlasti rohkem juttu digitaalse kohtutoimiku projektist, mille algatasime mõned kuud tagasi kohtunike, advokaatide ja RIKi ning tõukefondide vahendite toel. Loodame luua elektroonilise kohtutoimiku, mille info esitlus ja kättesaadavus, kasutusvõimalused ning väljanägemine kutsuks eelistama digitoimikut pabertoimiku lappamisele. Tänan kõiki kohtunikke, kes IT-projektides kaasa mõtlevad!

Edasi **kohtutega seonduvast õigusloomest**. Lähapäevil saadame välja seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse, millega tahame võimaldada osalist tööaega kohtunikele, kes kasvatavad alla kolmeaastast last, ja kohtunikele, kellel on tuvastatud osaline töövõime kaotus. Kui aga kohtunik soovib töötada osalise tööajaga mõnel muul põhjusel, võiks riigikohtu esimees lubada seda kuni üheks aastaks eeldusel, et kohtuniku nn kodukohus on asjaga nõus. Nende kohtute seaduse muudatustega saaks kohtunikuteenistus paindlikumaks. Võimalusi reegleid muuta on veelgi, kuid oleme kokku leppinud, et ettepanekute väljatöötamist veab riigikohus.

Riigikogus on juba läbinud esimese lugemise seaduseelnõu, millega muudetakse kohtunikuabi ametisse asumist ja reformitakse kohtulike registrite halduskorraldust. Riigikohtu esimees tõstas kohtute haldamise nõukoja 69.istungil küsimuse kohtunikuabide edaspidisest rollist kohtusüsteemis kohtujuristide kõrval. Eelnõuga nähaksegi ette, et kohtunikuabid täidavad tulevikus teenistusülesandeid ainult kohtulike registrite pidamisel ja maksekäsuosakonnas. Samuti viiakse 2015. aastaks kõik praegused kinnistus- ja registriosakonnad Tartu maakohtu juhtimise alla, millel on piirkondlikud talitused senistes asukohtades. Seega jätkavad registriteenistujad tööd praeguses kohas. Sama seadusega tahame muuta registrid atraktiivsemaks tööandjaks. Plaani järgi muudetakse ka kohtunikuabi ettevalmistust. Sooviga tagada suurem paindlikkus, luuakse võimalus kohtunikuabiks saada soovijale täita ettevalmistuskava, kusjuures ettevalmistuskava täitja saab kuni kohtunikuabiks kinnitamiseni jätkata senisel töökohal.

Teisisõnu tahame luua tõhusalt juhitud ja kohtusüsteemis selge staatusega kohtulikud registrid, milles töötavad parimad kvalifitseeritud kohtunikuabid.

Aga õnneks mitte iga kord ei torma ministriumid lahendusi otsides paragrahve muutma. Näiteks oleme tegelenud pikalt probleemiks olnud menetlusosaliste „kehva tervise“ küsimusega – see on sage ja mõistlikku menetlemist takistav asjaolu. Oleme sotsiaalministeeriumi, arstide ja kohtunikega kokku leppinud, et esialgu jäävad tõendeid kirjutama küll pere- ja eriarstid, kuid arstidele tuleb põhjalikult selgitada tervisetõendite väljastamise põhimõtteid ja menetlustoimingute olemust. Justiitsministeerium on loonud arstidele infolehe, mis aitab neil kohtus või uurimisasutuses toimuvast paremini aru saada ja otsustada, kas patsiendi tervisehäda takistab menetlustoimingust osa võtmast või mitte. Lähtekohaks on seejuures reegel, et menetlustoimingul osalemine on kohustuslik ja sellest vabastamine erand. Nii loodame vähendada kurguvalu või sõrmeluumurru tõttu ärajäänud menetlustoimingute hulka. Isegi kui mõne tervisehäda tõttu võidakse anda haigusleht, ei pruugi sellest piisata, et jätta menetlustoimingule ilmumata. Selle üle peab arst otsustama igal konkreetsel juhul eraldi. Näiteks ei saa

jalaluu murdnud transporditööline küll tööl käia, kuid menetlustoimingul osalemine ei ole tingimata välistatud.

Infoleht peaks lahendama ka tervisetõendite valesti vormistamise probleemi, mille tõttu teie olete pidanud kulutama aega arstide nõustamisele. Saatsime infolehe arstidele, et nad sellega tutvuksid ja avaldaksid arvamust. Lähiajal korraldame sel teemal arstidele koolituse, kuhu soovime kaasata ka kohtunikke, et saaks tervisetõendite väljastamise ja aktsepteerimise põhimõtted kokku leppida.

Koos sotsiaalministeeriumiga proovime tõhustada ka järelevalvet tervisetõendite väljastamise üle. Samuti plaanime üle vaadata sellekohase regulatsiooni ja analüüsida ekspertarstide süsteemi loomist.

Teadmiste tähtsus tuli välja ka eestkoste järelevalve ümarlinal. Kui olime lastekaitsjate, kohtunike ja kohtujuristide ning sotsiaalministeeriumiga arutanud eestkostjate kohustuste täitmise ja järelevalve probleeme, jõudsimme uute paragrahvide sõnastamise juurest eestkostja meelespea ja ühtsete juhendite väljatöötamise juurde.

Head kohtunikud, jätkan kriminaalpoliitikaga. Selles vallas oli väga tõine aasta. Lõpule on jõudnud mõnigi pikaajaline protsess, vaeva on nähtud kaalukate õigusloomeliste muudatuste kallal.

2013. aastal jõustus hulk **karistusseadustiku muudatusi, mis peavad suurendama alaealiste turvalisust** ja vähendama nendevastaseid kuritegusid.

Möödunud aasta lastekaitsepäeval jõustusid seadusemuudatused, mis annavad võimaluse asendada vangistus osaliselt **seksuaalkurjategija kompleksraviga**. Praeguseks saab kompleksravi juba kaks isikut: üks karistuse osalise asendamise ja teine tingimisi enne tähtaega vabastamise korras.

Võtsime Eesti õigusse üle ka **laste seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise ning lasteporno vastast võitlust käsitleva direktiivi**. Seejuures vaadati üle kogu seksuaalse enesemääramise vastaste süütegude valdkond ning täpsustati kuriteokoosseisude sõnastust ja karmistati karistusi alaealiste vastaste seksuaalsüütegude eest.

Samuti jõustusid karistusseadustiku ja kriminaalmenetluse seadustiku muudatused, mille eesmärk on tõhustada **konfiskeerimist** ja seeläbi kuritegevusvastast võitlust. Rõhk on põhimõttel, et kuritegu ei tohi ära tasuda. Levendati laiendatud konfiskeerimise kohaldamise eeldusi, seades piiriks vähemalt üheaastase vangistuse senise kolme aasta asemel. Veel lihtsustati nii-öelda segapäritolu vara konfiskeerimist ja pikendati kolmandatele isikutele kanditud vara konfiskeerimise tähtaegu.

Ligi kolm aastat tööd nõudnud **karistusõiguse revisjoni** tulemusel sündinud eelnõu on jõudnud parlamenti. Mäletatavasti tegi ettepaneku karistusõigust revideerida just riigikohtu esimees. Nimelt arvas Märt Rask 2010. aastal riigikogus, et loodame

õiguskorra tagamisel liiga palju karistusõigusele, mistõttu tuleks kogu valdkond üle vaadata. Eelnõu valmistas ette kodifitseerimiskomisjon ning olen siiralt tänulik riigikohtu esimehe Priit Pikamäe tegevuse eest selles komisjonis.

Loodetavasti sujub parlamendis kõik kenasti ja eelnõu võetakse vastu veel enne jaanipäeva, sest aasta teise poolde on plaanitud koolitused ja eelnõu võiks jõustuda uue aasta algul.

Kui aasta tagasi märkisin, et töös on uue **väärteomenetluse seadustiku** terviktekst, siis täna saan teatada, et see on parlamendi menetluses ja liigub vastuvõtmise poole. Kui seadustik jõustub, siis peaks väärteomenetlusi alustatama märksa vähem ning menetlus muutuma paindlikumaks ja vähem bürokraatlikumaks. Siinkohal järgnevad tänusõnad Tallinna ringkonnakohtu kohtunikule Sten Lindile, kes osales aktiivselt eelnõu koostamisel.

Peatun veel paaril kohtusüsteemi puudutaval kriminaalpoliitika eesmärgil:

- Eelmise aasta ettekandes rääkisin muu hulgas **isikute põhiõiguste tagamisest kriminaalmenetluses**. Koostöös Tartu Ülikooliga valmiski sügisel analüüs, milles vaadati põhiõiguste tagamist enam riivavad menetlustoimingud kriitilise pilguga üle. Täna on koos käinud juba ka seadusmuudatusi ette valmistav laiapõhjaline töörühm ning kevadel tahame eelnõu kooskõlastusele saata. Etteruttavalt võib öelda, et muutused ootavad ees peamiselt jälitustoimingute, vahistamise ja läbiotsimise regulatsiooni. Kuna muudatused puudutavad ka kohtute töökorraldust, tahame lähiajal kohtunikega ka eraldi kohtuda.
- Õiguskaitseasutused ja kohtud on püüdnud lõpetada kriminaalmenetlusi mõistliku aja jooksul, kohaldades isikute suhtes menetlust tagavaid meetmeid ainult vajaduse korral ja nii kaua kui hädavajalik. Sellest hoolimata tuleb ette kriminaalmenetlusega tekitatud kahju hüvitamise taotlusi. Sellesisuliste vaidluste selgeks ja ühetaoliseks lahendamiseks ei ole ühtset reeglistikku ega ka arvestuslikku raamistikku kahjunõuete hindamiseks. Sageli on sellistel juhtudel tulnud kohaldada põhiseadust või analoogiat, kuid see lahendus ei saa olla püsiv. Seetõttu on lõpusirgel riigivastutuse regulatsioonist eraldi **süüteomenetlusega tekitatud kahju hüvitamise seaduse eelnõu** viimistlemine, millega luuakse süüteomenetluses tekkinud kahjude taotlemise ja hüvitamise ühtne kord. Ka selle eelnõu juures tuleb tunnustada kohtusüsteemi ja eelkõige riigikohtu panust.

Lisaks kriminaalpoliitikale saab tänavu alguse või jõuab lõpule mitu õigusloomelist algatust, millel on Eesti õigusmaastikule ja ühiskonnale oluline mõju.

Septembris valmib intellektuaalse omandi kodifitseerimise raames välja töötatud uus **autoriõiguse seaduse ja tööstusomandi seadustiku eelnõu**. Tegu on ühe kõige

mahukama Eesti õiguse kodifitseerimise projektiga, kus kogu intellektuaalse omandi valdkond on süsteemselt läbi töötatud.

Sel aastal asume ette valmistama **ühinguõiguse ja maksejõuetusõiguse kodifitseerimist**. Tahame esmalt arutada kodifitseerimise ulatust ala asjatundjatega ja seejärel valmis kirjutada lähteülesande. Kohtunike laialdased praktilised kogemused on siinkohal äärmiselt vajalikud. Loodetavasti osaleb mõnigi kohtunik ka kodifitseerimise töörühmas. Sest nii mitmelgi teie hulgas on olnud jõudu teostada end neil teemadel ka akadeemiliselt.

Parlamendi menetluses on ka eelmisel aastal valminud perekonnaseaduse muutmise eelnõu, mis täpsustab eestkoste ja hooldusõiguse küsimusi, eestkostetava varaga tehtavaid tehinguid ja veel mõnd teemat. Kindlasti puudutavad muudatused kohtute pädevust mitmes menetluses. Näiteks saab vanem teha ilma kohtu nõusolekuta tehinguid väärtpaberitega, mille ta ise on lapsele kinkinud.

Perekonnaõigusega seondub ka **elatisel laekumine**. Olgu siinkohal öeldud, et tänu kohtute heale tööle lõppevad ligi pooled elatisvaidlused kompromissiga. Siiski on täiturite käes praeguseks umbes 12 000 probleemset elatisnõuet. Oleme võtnud eesmärgiks elatise kohtuotsuste täitmist mitmesuguste vahenditega tõhustada. Hiljutisel ümarlaval, kus osalesid lapsi ja lapsevanemaid esindavad huvirühmad, rõhutati kohtute lepitus- ja selgitustöö kasulikkust. Mida rohkem kohtunikud elatisnõuetes selgitavad, et raha ei lähe mitte endisele abikaasale, vaid lapsele, mida rohkem nad proovivad pooli lepitada, seda tulemuslikum on elatise laekumine ja ka vanema osalemine lapse kasvatamises tegelikult, mitte üksnes rahalise panusena.

Parlamendi menetluses on ka **tsiviilkohtumenetluse seadustiku muutmise seadus**, mis puudutab menetluskulude väljamõistmise korda. See on hea näide kohtute ja ministeeriumi koostööst, näide heast kaasamisest, kus eelnõu tekst kujunes kohtunike aktiivse osaluse ja asjalike ettepanekute toel. Loodan, et eelnõu plaanitud jõustumisel tuleva aasta algul võtavad selle positiivselt vastu nii menetlusosalised kui kohtud.

Kohtumenetlust puudutab ka **Euroopa Liidu kohtualluvuse ja kohtulahendite tunnustamise regulatsiooni** rakendamine Eesti õiguses. Tulevikus ei ole vaja Euroopa Liidus tehtud kohtulahendeid eraldi tunnustada, vaid neid saab kohe täitma asuda, kui kohtulahendi teinud kohus on väljastanud asjaomased formularid. Täitemenetluse võlgniku õigused on kaitstud täitemenetluse raames toimuva kaebemenetluse kaudu. Seega jääb kohtutes ära üsnagi formaalne tunnustamise menetlus.

Olengi jõudnud lõpu algusesse.

Kui aasta tagasi kõnet lõpetades rääkisin ma teile ühest unenäost, kus aastal 2018 toimub Tallinna uue kohtumaja avamine, siis täna on tunne, et unenägu ei pruugi jääda vaid unenäoks. Nimelt kinnitas Vabariigi Valitsus eelmise aasta oktoobris vajadust uus kohtumaja ehitada ja aasta lõpus sõlmis justiitsministeerium Riigi Kinnisvara aktsiaseltsiga vastava koostöökokkuleppe. Nüüd, umbes kuu aja pärast kuulutab Riigi

Kinnisvara Aktsiaselts koos Eesti Arhitektide Liiduga juba välja arhitektuurikonkursi uue Tallinna kohtumaja rajamiseks. Hetke teadmise kohaselt alustatakse ehitustöödega 2016. aastal ning maja valmibki vabariigi sajandaks sünnipäevaks 2018 aastal.

Kokkuvõtvalt - mul on hea meel, et teiega peetud arutelud, nii formaalsed kui mitteformaalsed, on olnud konstruktiivsed ja sõbralikud. Olen alati elanud teadmises, et vihkamise ja vimмага mured ei lahene. Asjade omavahel selgeksrääkimine on palju tõhusam. Aitäh teile selle eest! Poliitiliste tõmbetuulte keerises ei tea kunagi, kas ka järgmine aasta õnnestub minul teie ees siin seista, aga julgen arvata, et ministeeriumi ning kohtusüsteemi suhted on täna paremad kui nad olid aasta tagasi ja loodan, et see muutustrend jätkub.

Aga nüüd on aeg tõesti tänaseks lõpetada ja anda sõnajärg edasi. Kuigi mu kõne oli pikk – vabandust selle eest – ja ikka on tunne, et palju jäi rääkimata. Luban järgnevalt olla hea kuulaja, sest nagu ütles kreeka filosoof Diogenes: meil on kaks kõrva ja ainult üks keel – ikka selleks, et me rohkem kuulaksime ja vähem räägiksime.

Head täiskogu jätku ja head sõbrapäeva!